

K aktuálnemu výskytu *Groenlandia densa* (L.) Fourr. na Slovensku

Remarks on the recent occurrence of *Groenlandia densa* (L.) Fourr. in Slovakia

HELENA OŤAHELOVÁ

Botanický ústav SAV, Sienkiewiczova 1, 842 23 Bratislava

New locality of *Groenlandia densa*: infiltration canal of the Hrušov water reservoir (Hydroelectric power structure on the Danube) is presented. The species was in danger of extinction in Slovakia, because the habitat on its last locality near Gabčíkovo village was drained.

Groenlandia densa (červenačka hustolistá, syn. *Potamogeton densus* L.) je euroázijský druh, ktorého areál v Európe siaha na severe až po Írsko, Škótsko a južnú Škandináviu, ďalej rastie v okolí Čierneho mora, v Stredomorí až v Malej Ázii a v severozápadnej Afrike. Do Ameriky bol zavlečený.

Groenlandia densa je trváca rastlina viazaná na vodné prostredie (euhydatorfyty). Osídľuje korytá pomaly alebo periodicky prúdiacich tokov s relatívne chladnou vodou. Vyžaduje dostatok svetla, neutrálnu až slabu zásaditú reakciu vody. Optimálna hĺbka vody je v rozmedzí od 40-80 cm. Prezimovať môže aj v limózných podmienkach.

Napriek veľkému areálu je zreteľný celkový ústup druhu. Ocitol sa takmer vo všetkých červených zoznamoch európskych štátov (Nemecko, Poľsko, Rakúsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko...). V Českej republike je kriticky ohrozeným druhom, zachovala sa už len jediná lokalita pri Kutnej Hore (Rydlo 1986). Na Slovensku je zaradený do kategórie veľmi ohrozených, vzácnych taxónov (Maglocký et al. 1996), do návrhu vyhlášky MŽP SR o ochrane chránených druhov rastlín a živočíchov a bol pre neho vypracovaný osobitný režim ochrany (Vágenknecht 1995).

Z územia Slovenska sú z minulosti údaje o jeho výskyte len z Podunajskej nížiny. V rokoch 1986-1989 rástol v bohatých populáciách v odvodňovacích kanáloch bývalej mokrade Slané jazero, JJV od Gabčíkova a sporadicky v kanále Šuliansky odpad BVII pri hradskej z Horného Baru do Trstenej na Ostrove (Oťaheľová & Husák 1992). V súvislosti s výstavbou derivačného kanála, ktorý je súčasťou vodného diela na Dunaji, vyschli kanály pri Gabčíkove, čo malo za následok zánik populácie (r.1992-1995). Vysádzanie rastlín na náhradné stanovišťa - kanál Severný Šaríg pri Lehnici v roku 1989 (Vágenknecht & Oťaheľová ined.) bolo neúspešné.

Zaujímavý bol nález populácie *Groenlandia densa* v roku 1996 na sekundárnom antropogénnom biotope. Druh spontánne osídlil nové koryto priesakového kanála pri Hrušovskej zdrži na Dunaji. Spolu so *Zanichellia palustris* vytvárali na mladom dnovom substráte iniciálne mozaikovitú submerznú porasty, čo dokumentuje nasledovný fytoocenologický zápis:

8. 8. 1996, Bratislava - Rovinka, priesakový kanál Hrušovskej zdrže Dunaja (1857.8 rkm), J od horárne Bajdel, hĺbka vody 60cm, dno štrkovité, Pl=5×2m, P=80%:

Groenlandia densa 4, *Zannichellia palustris* subsp. *palustris* 3, *Batrachium trichophyllum* +.

V nasledujúcom roku 1997 boli tieto porasty po chladnej jari a júlových vysokých prietokoch Dunaja zničené. Ostrovčekovitý porast sa vytvoril tesne pod stavidlom kanála, vzdialeným cca 2,3 km východným smerom. Okrem *Groenlandia densa* tu rástli *Myriophyllum verticillatum*, *Potamogeton crispus* a *P. pectinatus*.

Ako vyplynulo z dvojročných pozorovaní, druh *Groenlandia densa*, ktorému hrozilo vyhynutie na našom území, spontánne osídlil sekundárny biotop. Našiel tu dobré podmienky, t.j. relatívne chladnú, čistú vodu a vyhovujúci substrát. Dôležitým faktorom bude pravdepodobne aj iniciálna fáza osídľovania stanovišťa. Podľa doterajších pozorovaní usudzujem, že je stenotopným, konkurenčne slabým druhom. Je žiadúce venovať mu naďalej pozornosť a sledovať sukcesiu v kanáli, ktorý bude starnúť (vytváranie sedimentov, hromadenie živín, splytčovanie...).

Literatúra

- Maglocký Š., Feráková V. & Halada L., 1996: Zoznam ohrozených a vzácnych taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska. pp. 146-159. - In: Ružičková H., Halada L., Jedlička L. & Kalivodová E. (eds), Biotopy Slovenska. ÚKE Nitra.
- Ořahel'ová H. & Husák Š., 1992: Vegetácia odvodňovacích kanálov v okolí Gabčíkova - Slané jazero. - Ochr. Prír., Bratislava, 1: 95-105.
- Rydlo J., 1986: Kriticky ohrozené druhy rastlín v ČSR. - Rdestník hustý - *Groenlandia densa* (L.) Fourr. - Památky a Příroda, Praha, 7: 449.
- Vágenknecht V., 1995: Osobitné režimy ochrany (ORO) ohrozených a chránených druhů rostlin. - Chránené územia Slovenska, Banská Bystrica, 23: 16-19.